

Mig vetterligt har icke inom Eksby socken funnits
 någon offerkälla eller annan plats eller sak av all-
 män natur som av befolkningen använts för att
 få bot mot sjukdomar. Men att många bland
 allmogen voro övertygade om, att sjukdomar kunde
 av vissa då levande personer, skickas på både
 människor och djur är säkert. I flesta fall
 visste allmogen ej hur det tillgick, ej heller någon
 bot däremot, men då de trodde sig vara utsatta
 för någon sådan sjukdom, vände de sig till någon
 klok gubbe eller gumma, (sådana voro kända
 på ett stort område) vilka i regel visste bot för
 sjukdomen, och även kunde visa bilden av den
 skyldige.

Mot vårter på händerna skulle bäraren själv
 kasta lika många örter i brunnen, då skulle vårter-
 na förvinna, men ett bättre medel var att stjälta

Medel mot
vårter.

en bit fläsksvål, vilket man brukade att ligga
skära av fars eller mors fläskföräd, alltså då ingen
såg det, samt med denna bit guida över de
värter som man hade, och sedan gräva ned eller
också gömma svålen under någon sten som man
trodde att ingen skulle ta, ty då fick den
värterna istället. Detta medel provade jag då
jag var barn, och innan jag visste av det, hade
jag ingen värta kvar.

Ett annat sätt som både jag och andra provat,
var då man fick knast på ögonlocken. Denna
sjukdom ansågs att man fick, om man gick i-
genom ett dörrhål där någon skulle hava stått
innanom och kastat sitt vatten ut om dörren,
därav kom allmoguttatlet (juseknast). Detta kunde
hjälpas om man tog en björkknast och höll i handen,
samt därefter kastade sitt vatten i den. Ösvikligt.

Medel mot
knast på
ögonlocken.

Som barn var jag, och även andra barn, förbjuden
att taga en sak som man såg ligga på vägen
utan att först hava spottat 3 gånger i handen
och sagt "vi för allt ut".
Sedan kunde man taga den, utan att den kun-
de göra skada även om någon sjukdom var fäst
därvid. För många år sedan talade jag med en
gammal kvinna, Maria Jonasson född i Hershunda
socken på 1830 talit, död utgammal för flera år sedan.
Det var någon sak jag hittat som vi talade om, då
undrade hon, att jag vågat taga upp den, men jag
svarade så tvärsäkert "jag spottade i handen först".
Då berättade hon ett fall om sig själv, som jag vill
er minnst återgiva. En gång hon som ung flicka
var ute och gick, fann hon en peng på vägen.
Hon tog den och köpte kakor därför och åt.
Sedan fick hon bölder i det oändliga. Vid när-
mare eftertanke mindes hon att pengan kändes

klibbig, och då var hon säker på ^{att} bölderna voro fastade vid pungen, och när hon då hade förvandlat den till mat och ätit, förundrade hon sig ej över, att det gjorde åsyftad verkan. Då hon ej kunde bli fri från bölderna tänkte hon, att hon fick göra på något sätt för att bli av med dem. Men för att ingen annan skulle ha skada därav, tog hon varet av en böld på en tyglapp, samt kastade den i en bäck och sade "flyt med vattnet i bäcken". Sen upphörde bölderna och hon trodde ej att någon annan kunde få skada därav.

Vissa sjukdomar ansågs vara "lysten". En farbror till mig och förutvarande ägare till minne hemman berättade en gång för mig om, huru enkelt ett lyfte kunde botas, om man bara fick reda på det. Händelsen skedde här hemma på 1878. Hans hustru bar en son död. Då hon en gång på hösten gick

Lyften.
Botemedel

5

Skänd
Kägnade sk
Ekeby m

Myt. Om Gmean

3737

M. Lehnhult
omkring 80 år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

over en stubbåker, kände hon behov av att kasta
vatten, därför satte hon sig ned på åkern bland
sädstubben. När hon hade sate sig, kom hon ihåg,
att det ej skulle vara bra, ty barnet skulle få
märcke eller lyte. När barnet var födt frågade
hon strax efter om där syntes något, men det
gjorde det ej. Efter 2 dagar hade barnet förändrats
i åndan så att skinnets såg ut som om det varit
förplockat av kalusträ, motsvarande som om stubben
stuckit modern i åkern. Då blev fadern befalld
att gå ut på åkern och plocka en handfull stubb.
Dessa koktes i vatten, med vilket barnet sedan
tvättades på det angripna stället och skinnets
blev igen som det skulle vara.

En sak som jag har hört från flera håll, även
från Halustads socken och Låra Uraus socken
var att en person kunde taga smöret av mjölken.

Tjvornjolk
ming.

även mjölka andras kor utan att vara där (mjölk-
hare), taga all trifsäl från en annans kreatur, så
att de dogo, blivo sjuka eller vantrifdes på många
sätt." En lantbr. i Jordberga i Södra Brans socken x
hade ett tiotal kor, men ändock ibland ej vad mjölke
de hade behov av till hushållet, kreaturen vantrifdes
och kunde ej resa sig i stallet, men sedan han sått
ett sådant djur för några kronor, kunde det gå
därifrån till Koppareu. Detta varade till husbonden
hade varit hos en klok gubbe. Han sade "att det är en grau-
na som ni ungås med men ni skall undvika deras
umgänge så mycket som möjligt." Så tillfrågades han
"om han ville se honom", men det ville han ej."

När smöret var taget ur mjölken, kunde de kärna
grädden hur länge som helst utan att få smör.
Men den som tagit smöret hade köpt eller fått
mjölke därifrån. En älska Kristina Öst berättade xx

från sin hembygd i Kalustad om ett fall där
de ej kunde få smör. De sökte råd därför. De
blevo befallda att elda bakugnen varm samt då
smeta grädden på kroppen på sig själv var de ville
samt därefter kasta grädden i bakugnen. Men under
tiden skulle den som tagit smöret komma och
vilja in. Detta fick ej ske, ty då gick olyckan över
den själv. Hon kom också och skrek att elden
var lös, men hon blev ej insläppt ändå. Någon
dag därefter, då berättarens moder gick till kyr-
kan låg grannens hustru i sin trädgård och
jämrade sig att hon var skällad över hela
kroppen. Hon var skällad på alla de ställen
där den andre hade smetat grädden på sig.